

**СИСТЕМА НА КОЛЕКТИВНА СИГУРНОСТ И САНКЦИИТЕ
СЪГЛАСНО УСТАВА НА ООН. РЕГИОНАЛНИ
СПОРАЗУМЕНИЯ ЗА СИГУРНОСТ – АРАБСКА ЛИГА,
АФРИКАНСКИ СЪЮЗ, ОРГАНИЗАЦИЯ НА
АМЕРИКАНСКИТЕ ДЪРЖАВИ.**

Силвия Стоянова¹

1. Система на колективна сигурност и санкциите съгласно Устава на ООН

В Устава на ООН са предвидени 6 основни органа на Организацията, сред които е и Съветът за сигурност. Основната му отговорност е опазването на световния мир и сигурност. Съветът може да се събира всеки път, когато мирът е нарушен.

Обосновавайки се на Устава на ООН, Съветът за сигурност има първичната отговорност да поддържа международния мир и сигурност. Съветът за сигурност има 15 постоянни членове, които имат право на вето и десет непостоянни, избрани от Генералната асамблея за срок от 2 години, като всеки член има по 1 глас. Съгласно Устава, всички членове на ООН се съгласяват да изпълняват решенията на Съвета за сигурност и той може да действа от тяхно име. Това е единственият орган на ООН, чиито решения държавите членки, съгласно Устава, са задължени за изпълняват².

За осигуряване на бързи и ефикасни действия на организацията, членовете ѝ възлагат на Съвета за сигурност главната отговорност за поддържането на международния мир и сигурност и се съгласяват, че в изпълнения на неговите действия, произтичащи от тази отговорност, Съветът за сигурност действа от тяхно име.

При възникване на спор, първата стъпка, която Съветът препоръчва на страните, е да постигнат споразумение с мирни цели.

---

¹ Студент във II курс в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

² Информацията е преведена и адаптирана от: www.un.org/es/sc/index.shtml.

В някои случаи може да наложи ембарго или икономически санкции, или да разреши използването на сила за поддържането или възстановяването на международния мир и сигурност.

Съветът за сигурност също така препоръчва на Общото събрание назначаването на Генералния секретар и приемането на нови членове в ООН и заедно с Генералната Асамблея, избира съдиите на Международния съд в Хага.

Председателството на Съвета за сигурност се извършва на ротационен принцип – членовете получават мандат на изпълнение на председателството за срок от един месец.

Въпросите относно структурата, състава, функциите и правомощията, гласуването и процедурата, са упоменати в Устава на ООН, Глава V, член 23-32.

2. Регионални споразумения за сигурност- Арабска лига

Лигата на арабските държави е създадена през 1945 г., когато е подписана Харта (the Charter) за създаване на Арабска лига. Арабската лига е основана на принципите на зачитане на независимостта и суверенитета на влизащите в нея държави, ненамеса във вътрешните работи, мирно разрешаване на споровете. Лигата на арабските държави има преди всичко политически цели. Членството в нея е основано повече на общата култура, отколкото на географското разположение на държавите членки. Държавите, които членуват в Лигата на арабските държави, са също членки на Организацията ислямска конференция.

Целта на Арабската лига е установяване на по-тесни отношения между държавите членки:

- Координация на политическите им действия;
- Развитие на сътрудничеството в различни области;
- Осигуряване на независимостта и суверенитета на държавите;
- Разглеждане на различни въпроси, които засягат арабските държави и техните интереси, по-специално мирното уреждане на спорове между тях³.

---

³ Борисов, О., Илиева, И., Драгиев, А., Регионални международни органи, С.: Университетско издателство “Св. Климент Охридски”, 2012 г.

При подписването на Пакта на 22 март 1945 г. в Кайро, държавите основателки са 6 – Египет, Ирак, Йордания, Ливан, Сирия и Саудитска Арабия. Оттогава още 16 държави са се присъединили към организацията, но поради скорошно въстание в Сирия и бруталния начин за справяне с политическите опоненти на правителството си, в момента в Арабската лига членуват 21 държави. Те са: Алжир, Бахрейн, Коморски острови, Джибути, Египет, Ирак, Йордания, Кувейт, Ливан, Либия, Мавритания, Мароко, Оман, Палестина, Катар, Саудитска Арабия, Сомалия, Судан, Тунис, Обединени арабски емирства и Йемен⁴.

Седалището се намира в Кайро.

Органите на Лигата на арабските държави са:

- **Генерален секретар** – понастоящем Набил Елараби (Nabil Elaraby) от Египет, избран през 2011 г.;
- **Заместник-генерален секретар;**
- **Съвет на Лигата на арабските държави**-съгласно Пакта, Съветът е висшият орган. Той се състои от представители на държавите членки, те трябва да имат акредитивни писма, за да водят делегация в Съвета. Съветът се занимава с осъществяване на целите на Лигата, реализирането на планове и програми. Той има правомощия да взема решения относно молби за членство и излизане от Лигата, както и за приемане изменения на Пакта. Съветът може да изработва статутите на субсидиарните или свързани органи и да назначава Генералния секретар. Той, след като получи одобрение от Съвета, определя зам.-генералния секретар и старшите чиновници на организацията. Съветът се събира 2 пъти годишно (през м. март и м. септември) на редовни сесии, но може да свиква извънредни сесии по искане на 2 или повече държави членки. Всяка държава членка има един глас в Съвета. Резолюциите на Съвета се приемат единодушно⁵;
- **Арабски икономически и социален съвет;**

⁴ За справка: www.arableagueonline.org/hello-world/#more-1.

⁵ Илиева, И., Регионални международни органи, цит. съч., с.152.

- **Технически комитети.** Има също така установени органи, упражняващи административен контрол и съдебни органи. Това са – *Административен съд, Инвестиционен арбитражен борд, Върховен борд на одиторите;*
- **Арабска въздухоплавателна организация;**
- **Специализирани министерски съвети** – някои от тях са: Съвет на арабските министри на здравеопазването, социалните дейности, младежта и спорта, правосъдието, външните работи и други.
- **Специализирани арабски организации** – Организация по образованието, културата и науката на Арабската лига, Арабска организация за административно развитие, Арабска организация на труда и други.
- **Мисии на Лигата на арабските държави** – за Африка (Адис Абеба), за Азия (Ню Делхи и Пекин), за Америка (Вашингтон и Ню Йорк), за Европа (Берлин, Брюксел, Женева, Лондон, Мадрид, Москва, Париж, Рим и Виена);
- **Департаменти на Генералния секретариат;**
- **Генерален секретариат;**

3. Регионални споразумения за сигурност - Африкански съюз

Африканският съюз (бившата Организация за африканско единство ОАЕ) е създадена през 1963 г. с Хартата на Организацията за африканско единство. В нея участват повече от 50 държави. Африканският съюз се основава на общото разбиране за единна и силна Африка, за необходимостта от изграждане на партньорство между правителствата и всички сегменти на гражданското общество, в частност жените, младежта и частния сектор, за да се засили солидарността и сплотеността между народите на континента⁶.

Целите на Африканския съюз са:

- Постигне на по-голямо единство и солидарност между африканските страни и народите на Африка;
- Защита на суверенитета, териториалната цялост и независимост на държавите членки;

⁶ Илиева, И., Регионални конвенции за борба срещу тероризма, Кронос, 2012 г.

- Ускоряване на политическата и социално-икономическата интеграция на континента;
- Насърчаване на международното сътрудничество, като спазват принципите на Устава на ООН и Всеобщата декларация за правата на човека;
- Насърчаване на мира, сигурността и стабилността на континента;
- Насърчаване на устойчивото развитие в икономиката, социалната и културната области, и други;

Органите на Африканския съюз са:

- **Асамблея**, състояща се от ръководителите на държавите и правителствата и техните акредитирани представители. Това е висшият орган на АС. Свиква се веднъж годишно на редовна сесия по искане на всяка държава членка и след одобрение с 2/3 от мнозинството. Може да се свикват и извънредни сесии;
- **Изпълнителен съвет**. Той се събира поне 2 пъти годишно на редовни сесии. Може да се свикват и извънредни сесии по искане на всяка държава членка и одобрение от 2/3 от останалите членки;
- **Комисия**⁷, състояща се от председател, зам.-председател, 8 комисари и членове, всеки от тях отговаря за определен ресор, които са:
  - Мир и сигурност;
  - Политически въпроси;
  - Търговия и индустрия;
  - Инфраструктура и енергетика;
  - Социални въпроси;
  - Земеделска икономика и селско стопанство;
  - Човешки ресурси;
  - Наука и технологии;
  - Икономически въпроси;
- **Комитет на постоянните представители**, който подготвя работата на Изпълнителния съвет;
- **Комитет по мира и сигурността** (Peace and Security Council – PSC). Състои се от 15 членове;

⁷ Председател на Комисията е Жан Пинг (Jean Ping) от Габон.

- **Пан-африкански парламент**, който цели да привлече всички африкански народи в управлението, развитието и икономическата интеграция на континента;
- **Икономически, социален и културен съвет** (Economic, Social and Cultural Council – ECOSOCC);
- **Съд**, в чиято юрисдикция попадат дела за защита правата на човека, казуси, засягащи доброто управление. Освен това Съдът събира документи и извършва изследвания по въпросите на правата на човека и правата на народите и има правомощия да тълкува Хартата на Африканския съюз. Той има и изследователска дейност;
- **Специализирани технически комитети:**
  - Комитет по селското стопанство;
  - Комитет по валутни и финансови въпроси;
  - Комитет по търговията, митниците и въпросите на имиграцията;
  - Комитет по индустрията, науката и технологиите, енергетиката, природните ресурси и околната среда;
  - Комитет по транспорта, съобщенията и туризма;
  - Комитет по здравето, труда и социалните дейности;
  - Комитет по образованието, културата и човешките ресурси;
- **Финансови институции:**
  - Африканска централна банка;
  - Африкански валутен фонд;
  - Африканска инвестиционна банка;

4. Регионални споразумения за сигурност - Организацията на американските държави

Организацията на американските държави (ОАД) обединява държави от Западното полукълбо, с цел засилване на сътрудничеството и демократичните ценности, защита на общите интереси и разискване на главните въпроси, с които се сблъскват регионът и светът.

Организацията на американските държави е главната регионална многостранна форма за сътрудничество, за засилване на демокрацията, развитие на правата на човека и за решаване на проблеми като бедността, тероризма, незаконния трафик на наркотици и корупцията.

Организацията има 4 официални езика: английски, испански, португалски и френски. Понастоящем се състои от 35 държави членки. Седалището ѝ се намира във Вашингтон⁸.

Главните въпроси, с които се занимава Организацията на американските държави, са следните:

- Принос за демокрацията;
- Подкрепа на изборния процес;
- Добро управление и демократични ценности;
- Защита на правата на човека;
- Подкрепа на гражданското общество;
- Социално и икономическо развитие;
- Борба срещу корупцията;
- Защита правата на жените;
- Устойчиво развитие и други.

Главните органи на Организацията на американските държави са:

- **Генерална асамблея.** Това е висшият орган на ОАД. Тя взема решения относно обществените действия и политиката на организацията, засилва и координира сътрудничеството с ООН, установява мерки за координиране на дейността на организацията, агенциите и други структури на ОАД и други;
- **Постоянен съвет.** Той поддържа приятелски отношения между държавите членки и активно участва в мирното разрешаване на спорове. Осъществява решенията на Генералната асамблея;
- **Срещи за консултации на министрите на външните работи.** На тях се приемат разпоредби от регулаторно естество по искане на държавите членки. Предоставят препоръки на Генералната асамблея.

---

⁸ Илиева, И., Регионални конвенции за борба срещу тероризма, цит. съч.

Тези срещи служат като орган за консултации. Ротацията се извършва по азбучен ред на испански език;

- **Междуамерикански съвет за интегрално развитие.** Този орган взема решения относно партньорството за развитие. Задачата му е да насърчава интергалното развитие⁹, в частност да спомага за изкореняването на бедността. Политика, насочено към развитие и изравняване на страните. Той е директно отговорен пред Генералната асамблея. Състои се от представители на държавите членки по 1 от съответно министерство;

- **Секретариат.**

- **Помощник-генерален секретар.** Понастоящем това е Хосе Мигел Инсулса¹⁰ (Jose Miguel Insulza) от Чили.

---

⁹ Установено с Протокола от Манагуа, влязъл в сила на 29 януари 1996 г.

¹⁰ Избран за Генерален секретар на ОАД на 2 май 2005 г. На 24 март 2010 г. е преизбран за втори мандат.